

SPORDA SÜRDÜRÜLEBİLİRLİĞİN BOYUTLARININ BELİRLENMESİ*

Funda KOÇAK¹, Fehmi TUNCEL¹, Semiyha TUNCEL¹

¹Ankara Üniversitesi, Spor Bilimleri Fakültesi, Gölbaşı/ANKARA

Geliş Tarihi: 13.11.2013

Kabul Tarihi: 03.03.2014

Özet: Bu araştırmanın amacı, sporda sürdürülebilirliğin boyutlarının belirlenmesidir. Bu amaçla Spor Genel Müdürlüğü yöneticileri ve çalışanları, beden eğitimi ve spor yüksekokulu yöneticileri, üniversite öğretim üyeleri, beden eğitimi ve spor öğretmenleri, antrenörler, federasyon başkanları ve federasyon çalışanları, beden eğitimi ve spor yüksekokulu öğrencileri, hakemler, sporcular vb. gibi spor kamuoyunu oluşturan bireylerin görüşlerine başvurulmuştur. Araştırmanın çalışma grubunu spor alanında görev yapan amaçlı örnekleme yöntemi ile seçilmiş 30 birey oluşturmuştur. Sporun sürdürülebilirlikle ilgili boyutlarının belirlenmesi amacıyla yarı yapılandırılmış görüşme tekniğinden yararlanılmıştır. Görüşme formunda katılımcılara demografik özelliklerinin yanı sıra, sporda sürdürülebilirliğin boyutlarının belirlenmesi amacıyla, yarı yapılandırılmış sorular önceden randevu alınarak yüz yüze yöneltilmiş ve yazılı kayıt altına alınmıştır. Nitel verilerin analizinde betimsel analiz yöntemi NVivo 9.0 programı kullanılmıştır. Gerçekleştirilen bu çalışmada veriler toplanırken ve analiz edilirken her bir katılımcıya 1’den 30’a kadar sayısal kodlar verilmiştir. Yazılı belgeler haline getirilen görüşmeler, araştırmanın amacı çerçevesinde incelenerek, sporda sürdürülebilirlik literatürü ile de uyumlu olan uygun kodlar (kategoriler) oluşturulmuştur. 30 katılımcının görüşlerinden oluşturulan kodlara göre spor alanında sürdürülebilirliğin, sırasıyla; “örgütsel sürdürülebilirlik”, “bireysel sürdürülebilirlik” “sosyal sürdürülebilirlik”, “ekonomik sürdürülebilirlik”, “spora katılımın desteklenmesi” ve “çevresel sürdürülebilirlik” alt boyutlarında ortaya çıktığı görülmektedir.

Anahtar Kelimeler: tutum, spor, sürdürülebilirlik

DETERMINING THE DIMENSIONS OF SUSTAINABILITY IN SPORT

Abstract: The aim of this study was to determine the dimensions of sustainability in sport. For this purpose, opinions of some of the staff and managers of the General Directorate of Sports were asked along with the directors of Schools of Physical Education and Sport, academic staff of some universities, teachers of physical education and sport, coaches, presidents and staff of some federations, students of Schools of Physical Education and Sport, referees, athletes etc. that shape the public opinion in terms of sport. The study group was composed of 30 subjects selected by purposive sampling technique who were working in the field of sport. Semi-structured interview techniques were used to identify the extent of sustainability in sport. Demographic characteristics of the participants were identified. In order to determine the dimensions of sustainability in sport, face-to-face semi-structured questions were given to participants in written form and were recorded through interviews. NVivo 9.0 statistical program was used for the analysis of the qualitative data which was analyzed descriptively. The data collected in this study was carried out and was analyzed using numerical codes 1 to 30 which were assigned to each participant. Written documents were examined within the framework which were consistent with the literature on sustainability in sport and appropriate codes (categories) were created. Sustainability in the field of sports reported by 30 participants generated codes that referred to "organizational sustainability", "individual" sustainability "social sustainability", "economic sustainability", "support for participation in sports," and "environmental sustainability" as they occurred.

Key Words: attitude, sports, sustainability.

* Bu çalışma “Sporda Sürdürülebilirliğin Değerlendirilmesi” başlıklı doktora tezinden üretilmiştir. 19-21 Aralık 2013 tarihleri arasında düzenlenen 55. ICHPER•SD Dünya Kongresi ve Sergisi’nde bildiri olarak sunulmuştur.

GİRİŞ

Günümüzde spor; fiziksel, zihinsel, sosyal ve duygusal gelişimini tamamlamış nitelikli insanların yetişmesinde önemli bir unsur olma boyutundan öteye giderek, insan yaşamını kolaylaştırıcı ve tamamlayıcı bir unsur olarak daha farklı boyutlar kazanmıştır. Başlangıçta bir oyun ve işten uzaklaşma aracı olarak ortaya çıkan spor, zamanla gerek ekonomik ve siyasal, gerekse uluslararası barış ve hukuki bakımlardan çok farklı süreçlerde yer almıştır. Bu bakımdan spor ve sportif faaliyetlerin sürdürülebilirlik kapsamında ele alınması insan yaşamındaki gerekliliği bakımından büyük önem taşımaktadır.

İlk kez 1987 yılında Birleşmiş Milletler sponsorluğundaki WCED 'in (World Commission on Environment and Development) yayınladığı "Ortak Geleceğimiz" raporunda tanımlanan sürdürülebilirlik, günümüzün gereksinimlerini, gelecek nesillerin kendi gereksinimlerini karşılayabilme yeteneklerinden ödün vermeden karşılamaktır (1). 1992 yılında Rio de Janeiro'da gerçekleştirilen dünya zirvesinde gündeme oturan "sürdürülebilir gelişme" kavramı dünyada büyük yankı uyandırmıştır. Gündem 21 ile de Birleşmiş Milletler üyesi tüm ülkeler üç boyutlu bir model olarak tanımlanan sürdürülebilirlik kavramını kabul etmişlerdir. Sürdürülebilir gelişme anlayışı, ülkelerin ekonomik, çevresel ve sosyal gelişme hedeflerinde ortak paydayı "sürdürülebilirlik" olarak belirlemektedir (2).

Sürdürülebilirlik kavramının tartışılmaya başlandığı sürece kadar, ekonomik kalkınma ve gelişimin çevre korumadan daha öncelikli olduğu düşünülmekteydi. İnsanlar çevreyi yalnızca endüstriyel yaşamın gündelik stresinden kaçmak için gidebileceği bir dinlenme alanı olarak görmekteydi. Ancak son yirmi yılda çevrecilerin temel amacı insanoğlunun ekonomik gelişiminin çevreye verdiği zararı gözler önüne sermek olmuştur (3). Sürdürülebilirlik olgusu da, ekonomik gelişimin karşısında, çevresel anlam ağırlıklı olarak ortaya çıkmış olmasına rağmen 2000'lerde çevresel boyutun yanında ekonomik, sosyal, kültürel ve teknolojik olgularla bütünleşen bir kavram halini almıştır. Bu durum yapılan sürdürülebilirlik tanımlarına da yansımıştır. Sürdürülebilirlik 1988'de Norgaard (4) tarafından çevresel değerlerin bir bütün halinde ele alındığı doğal sermayenin korunması olarak

tanımlanırken, 2008'de Callenbach (5) tarafından hızlı büyümeye karşı çıkan temel metafor olarak tanımlanmıştır.

Ekonomik sürdürülebilirlik temel olarak, çevresel ve sosyal sürdürülebilirliği amaç edinen gelişmenin sağlanmasında yeterli finansal kaynağa sahip olmak ve bu kaynağın etkili bir biçimde yönetilmesi olarak tanımlanabilir. Sürdürülebilirliğin çevre ile ilgili ana yönü, insan kullanımının olumsuz etkileri nedeniyle doğal kaynakların, yeryüzünün ve ekosistemlerin sınırlı taşıma kapasitesinin korunmasını kapsamaktadır. Sosyal sürdürülebilirlik ise kuşakların kendi içinde ve kuşaklar arasındaki adaletin sağlanması ile ilgilidir (6).

Sürdürülebilir gelişme, toplumları, hayvan ve bitki türlerini, eko sistemleri, doğal kaynakları kapsayan ve yoksulluk, cinsiyet eşitliği, insan hakları, herkes için eğitim, sağlık, insan güvenliği, kültürlerarası diyalog vb konularla ilgili sorunları bir araya getiren bir kalkınma görüşüdür.

Dünyadaki hızlı tüketimin sınırları iyice zorlamaya başladığı dönemlerde, gündeme gelen ve "sürdürülebilirlik" ile "sürdürülebilir gelişme" kavramlarına odaklanan çalışmalar günümüzde de çeşitli disiplinlerde devam etmektedir. Yapılan çalışmalar, disiplinler arası bir çalışma alanı olan spor bilimlerini farklı boyutları ile ilgilendirmektedir. Spor, bir yandan insan sağlığının korunmasına yardımcı olurken, diğer taraftan sosyal, bilişsel ve duygusal olarak kişinin gelişmesini sağlayarak yaşamın şekillenmesine ve bir anlam kazanmasına katkı sağlamaktadır. Spor kavramı bu anlamda, sürdürülebilirliğin temel amacı olan "günümüzün ihtiyaçlarının gelecek nesillerin kendi ihtiyaçlarını karşılama yeteneklerinin engellenmeden karşılanması"na (1) hizmet edecek en önemli çalışma alanlarından biridir.

Sporunda sürdürülebilirliği tanımlama aşamasında, sporda sürdürülebilirlikle ilgili yapılmış çalışmalara bakıldığında sayılarının kısıtlı olduğu ve kuramsal dayanakların tam olarak oturtulmadığı ortaya çıkmaktadır. Yurt dışında yapılan çalışmalarda spor, spor turizmi ve rekreasyon alanında sürdürülebilirliğin konu edildiği çalışmalara yoğun olarak rastlanılmaktadır. Yapılan çalışmalar genellikle spor ve çevre etkileşimini konu almaktadır Bunun yanında, sporun gelişimi için yeni

politikalar ve programlar uygulanması ile sağlık programları yoluyla spora katılımın artırılmasını, literatürde sunulan sürdürülebilirlik kavramlarıyla sentezleyen çalışmalar bulunmaktadır (7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 20, 21, 22, 23, 24, 25, 26). Ülkemizde spor alanında sürdürülebilirlik çalışmaları sınırlı sayıda yapılmıştır ve çoğunlukla derleme şeklindedir (27, 28, 29, 30, 31, 32, 33). Sporda sürdürülebilirlik ve boyutları ile ilgili olarak herhangi bir tarama çalışması yapılmadığı görülmektedir. Bu bakımdan spor alanındaki akademik literatür sürdürülebilirlik kavramını açıklamada yetersiz kalmaktadır. Sporda sürdürülebilirliğin sağlanması için çok az sayıda sistematik çalışma vardır. Örnek vermek gerekirse Lawson (2005) (34) sosyal ve insani gelişimde sürdürülebilirliğin spor yoluyla sağlanması üzerine odaklanırken, Dowda ve arkadaşları (2005) (35) beden eğitimi programları ile kaynakların sürdürülebilir kullanımı, Kirk (2004) (36) ise gençlerin spora katılımının sürdürülebilirliği üzerine odaklanmıştır.

Temel amacı insanların sosyal, duygusal ve fiziksel gereksinmelerini karşılayarak mutlu bir yaşam sürmelerini sağlamak olan “sürdürülebilirlik” kavramı sporda farklı boyutlarıyla ele alınmalıdır. Spor kavramının pek çok ögeyi içinde barındıran çok yönlü kapsamlı ve çeşitlilik gösteren bir olgu olması sürdürülebilirlikle birebir örtüşmektedir. Spor içinde barındırdığı özellikleri ile hem spor tesislerinde hem de doğal alanlarda yapılabilmektedir. Sporda sürdürülebilirlik, spor tesislerinin insan mutluluğu ve kaliteli yaşam için kullanılması, işlevsel ve niteliksel özellikleri ile kuşaklar boyu sürdürebilecek organizasyonların oluşturulması ve bunların bütünüün yönetilmesi şeklinde tanımlanabilir. Spor alanında sürdürülebilir bir gelişme, sporun tüm alt sistemlerinin etkili ve verimli bir şekilde kullanılabilmesiyle gerçekleşir. Sürdürülebilir gelişmenin yönü belirsiz olmasına karşın, toplam sistemin ve her bir ögesinin geçerliliği hakkında esas ve güvenilir bilgi sağlayacak göstergelerin tanımlanması, temel alt sistemlerin belirlenmesi gerekmektedir (37). Bu bakış açısına göre, geçmişten günümüze kadar yaygınlığını hiç yitirmeden süregelen faaliyetlerin başında yer alan spor aracılığı ile sürdürülebilirliğin alt sistemlerinin (boyutlarının), tüm düzeydeki spor katılımcılarının, üstlendikleri rollere ve spor etkinliklerine

bağlı olarak değişik biçimlerde ele alınabileceği düşünülmektedir. Bu nedenle bu çalışmanın amacı, spor alanında görev yapan katılımcıların görüşlerinden hareketle sporda sürdürülebilirliğin boyutlarının belirlenmesidir.

YÖNTEM

Araştırma Grubu

Araştırmanın çalışma grubunu, 2011 yılında sporla ilgili alanlarda görev yapan amaçlı örnekleme yöntemi ile seçilen 30 birey oluşturmuştur. Bu yöntemde araştırmacılar kimlerin araştırmanın örnekleme seçileceği konusunda kendi yargılarını kullanır ve araştırmanın amacına en uygun gördüğü kişileri örnekleme alır (38). Bu çalışmada da sporun gelişmesi için gerekli koşullar hakkında bilgi verebilecek katılımcılar seçilmiştir. Araştırmanın en önemli aşamalarından biri hiç kuşkusuz örnekleme almadır. Ancak araştırmacılar arasında görüşme yönteminde en az kaç kişiyle görüşülmesi gerektiği konusunda belli bir fikir birliği yoktur. Patton (1990)'un görüşleri de yukarıdaki fikirleri desteklemektedir. Patton (1990)'a göre nitelik araştırmalarında çalışmaya başlamadan önce kaç kişiyle görüşme yapılacağına belirtilmesinden kaçınılır ve görüşülecek kişi sayısının araştırma devam ettikçe ve görüşmeler yapıldıkça sonuca bağlanması gerekir (39). Bu çalışmada da araştırmanın amaçlarına ulaşması, sporun her alanından bireyin çalışma grubu içinde yer almasına özen gösterilerek, değişik görevlerde bulunan 30 kişiyle görüşme yapılması uygun görülmüştür. Görüşmeler, katılımcılardan izin ve randevu alınarak, 2011 yılı Haziran-Ekim ayları arasında, kendi buldukları iş ve/veya antrenman ortamlarında gerçekleştirilmiştir. Görüşmelere katılan bireylerin kişisel bilgileri Tablo 1'de verilmiştir.

Verilerin Toplanması

Sporun sürdürülebilirlikle ilgili boyutlarının belirlenmesi amacıyla yarı yapılandırılmış görüşme tekniğinden yararlanılmıştır. Görüşme soruları araştırmacı tarafından ilgili literatür tarandıktan sonra hazırlanmıştır (8, 9, 12, 13, 14, 18, 19, 20, 22, 23, 25, 26). Ankara Üniversitesi BESYO'da görev yapan üç öğretim üyesinin görüşü alınarak, iki beden eğitimi öğretmeni ile pilot uygulama yapılarak görüşme formuna son şekli verilmiştir.

Tablo 1. Katılımcıların Kişisel Bilgileri

Cinsiyet	Yaş	Eğitim Durumu	Meslek	Unvan	Görev Süresi	Aynı Görevde Çalışma Süresi	Mezun olunan Yükseköğretim Fakülte
K	41 ve üstü	Lisans	Özel sektör	Federasyon Başkanı	26 yıl ve üstü	1-5 yıl	Diğer
E	41 ve üstü	Lisansüstü	Kamu	Federasyon Başkanı	26 yıl ve üstü	1-5 yıl	BESYO
E	41 ve üstü	Lisans	Kamu	GSGM Gen. Müd. Yrd.	26 yıl ve üstü	1-5 yıl	BESYO
E	41 ve üstü	Lisans	Kamu	GSGM Daire Başkanı	26 yıl ve üstü	6-10 yıl	BESYO
E	41 ve üstü	Lisans	Kamu	Spor Kulübü Başkanı	21-25 yıl	1-5 yıl	Diğer
E	31-35 yaş	Lisans	Özel sektör	Antrenör	6-10 yıl	6-10 yıl	Diğer
E	41 ve üstü	Lisans	Kamu	GSGM İl Müdürü	26 yıl ve üstü	1-5 yıl	Diğer
E	41 ve üstü	Lisansüstü	Kamu	Öğretim Üyesi	21-25 yıl	6-10 yıl	BESYO
E	41 ve üstü	Lisansüstü	Kamu	Öğretim Üyesi	16-20 yıl	1-5 yıl	BESYO
E	41 ve üstü	Lisansüstü	Kamu	Spor Kulübü Başkanı	26 yıl ve üstü	1-5 yıl	Diğer
E	41 ve üstü	Lisans	Kamu	GSGM İl Müdürü	26 yıl ve üstü	1-5 yıl	Diğer
E	41 ve üstü	Lisans	Kamu	GSGM Gen. Müd. Yrd.	26 yıl ve üstü	11-15 yıl	BESYO
K	31-35 yaş	Lisansüstü	Kamu	Beden Eğitimi Öğretmeni	6-10 yıl	6-10 yıl	BESYO
E	31-35 yaş	Lisansüstü	Kamu	Spor Uzmanı	6-10 yıl	6-10 yıl	BESYO
K	36-40 yaş	Lisans	Özel sektör	Antrenör	6-10 yıl	6-10 yıl	BESYO
E	36-40 yaş	Lisans	Kamu	GSGM Daire Başkanı	26 yıl ve üstü	6-10 yıl	Diğer
K	41 ve üstü	Lisans	Kamu	Genel Sekreter	21-25 yıl	6-10 yıl	Diğer
K	31-35 yaş	Lisansüstü	Kamu	Spor Uzmanı	6-10 yıl	6-10 yıl	BESYO
E	36-40 yaş	Lisansüstü	Kamu	Genel sekreter	26 yıl ve üstü	1-5 yıl	Diğer
E	41 ve üstü	Lisans	Kamu	GSGM Şube Müdürü	26 yıl ve üstü	11-15 yıl	Diğer
K	36-40 yaş	Lisansüstü	Özel sektör	Uluslararası Hakem	6-10 yıl	6-10 yıl	BESYO
E	41 ve üstü	Lisans	Kamu	GSGM Şube Müdürü	26 yıl ve üstü	11-15 yıl	Diğer
E	31-35 yaş	Lisansüstü	Özel sektör	Uluslararası Hakem	6-10 yıl	1-5 yıl	BESYO
K	26-30 yaş	Lisans	Özel sektör	Milli Sporcu	11-15 yıl	11-15 yıl	BESYO
E	31-35 yaş	Lisans	Kamu	Kültür ve Turizm Uzmanı	1-5 yıl	1-5 yıl	Diğer
K	26-30 yaş	Lise	Özel sektör	Milli Sporcu	11-15 yıl	11-15 yıl	-
E	36-40 yaş	Lise	Özel sektör	Kulüp Koordinatörü	16-20 yıl	1-5 yıl	-
K	36-40 yaş	Lisansüstü	Özel sektör	Spor Salonu Yöneticisi	11-15 yıl	6-10 yıl	BESYO
E	36-40 yaş	Lisans	Kamu	BESÖ	11-15 yıl	11-15 yıl	BESYO
E	41 ve üstü	Lisans	Özel sektör	Spor Salonu Yöneticisi	11-15 yıl	11-15 yıl	BESYO

Ankara Üniversitesi Etik Kurulu'ndan alınan izin sonrasında, görüşme formunda katılımcılara demografik özelliklerinin yanı sıra, sporda sürdürülebilirliğin boyutlarının belirlenmesi amacıyla, yarı yapılandırılmış sorular önceden randevu alınarak yüz yüze yöneltilmiş ve yazılı kayıt altına alınmıştır.

1. Sporda sürdürülebilirliğin sağlanmasının insan yaşamına etkileri nelerdir?

2. Sporun ve spor olaylarının sürdürülebilirliğinin sağlanması hangi boyutlarda ele alınabilir (etmenler /unsurlar/temalar)?

3. Yukarıda saydığımız bu unsur etmen/temaların içeriği nedir?

Bireysel görüşmeler 25-35 dakika arasında sürmüştür. Görüşmelerin başında katılımcılardan, araştırmanın amacını ve verilerin ne şekilde kullanılacağını belirten Bilgilendirilmiş Onam Formu

ile izinleri alınmıştır. Görüşmeye katılan bireyler tarafından altı çizilen konular araştırmanın amaçları ve araştırmacının gözlemleri de dikkate alınarak yeniden düzenlenmiştir. Herhangi bir yanlış anlaşılmaya meydan vermemek için görüşlerine başvuru yapan bireylere kendileriyle yapılan görüşme notları tekrar edildikten sonra onlardan dönüt alınarak görüşme notlarına son şekli verilmiştir.

Verilerin Analizi

Sporda sürdürülebilirliğin boyutlarının belirlenmesi amacıyla yapılan görüşmeler sonucu elde edilen verilerden bir sonuç çıkarmak için görüşme formlarından elde edilen veriler bilgisayara aktararak, düzenli yazılı belgeler haline getirilmiştir

Nitel verilerin analizinde betimsel analiz yöntemi NVivo 9.0 programı kullanılmıştır. Verileri analiz etmek için kullanılan, bu yöntem araştırmacının kodları özel temalar altında toplamasına, çok sayıda örneklem verisini karşılaştırmasına, elde edilen sonuçlara istenildiği zaman ulaşılmasına, kodlar ve araştırmacının notları arasında ilişki kurmasına ve elde edilen verileri model, matris, grafik, tablo veya rapor halinde özetlenmesine imkân veren bir programdır (40). Betimsel analizde, görüşülen ya da gözlenen bireylerin görüşlerini çarpıcı bir biçimde yansıtmak amacıyla doğrudan alıntılara sık sık yer verilir. Bu tür analizde amaç, elde edilen bulguları düzenlenmiş ve yorumlanmış bir biçimde okuyucuya sunmaktır (41).

Gerçekleştirilen bu araştırmada veriler toplanırken ve analiz edilirken her bir katılımcıya 1'den 30'a kadar sayısal kodlar verilmiştir. Spor alanında görev yapan bireylerin isimleri yerine ise K1, K2 şeklinde kodlar kullanılmıştır. Yazılı belgeler haline getirilen görüşmeler, araştırmanın amacı çerçevesinde incelenerek, sporda sürdürülebilirlik literatürü ile de uyumlu olan uygun kodlar (katego-

riler) oluşturulmuştur. Daha sonra ise görüşme verilerinin kodlanması işlemi Nvivo 9.0 nitel veri analizi programı aracılığıyla gerçekleştirilmiştir. Programda kodlar serbest kodlar (free node) şeklinde oluşturulmuştur. Serbest kodlar daha sonra özelliklerine sporda sürdürülebilirliğin eşitlikçi bakış açısına (42) göre belirli gruplar altında toplanarak boyutlar belirlenmiştir. Yapılan kodlamalar sonucu, araştırmada spor alanında görev yapan bireylerin görüşlerinden hareketle 40 kod oluşturulmuştur. İçerik analizi sonucunda spor alanında çalışan iki öğretim görevlisinden, katılımcılara ait yazılı metinlerdeki görüşleri oluşturulan kodlara ve boyutlara dağılımını belirlemesi, oluşturulan kodların ve boyutların uygunluğunu kontrol etmesi istenmiştir. Nitel verilerin güvenilirlik hesaplaması Miles ve Huberman (1994)'ın formülü ile gerçekleştirilmiştir (43):

$$UY = \frac{\text{Görüş Birliği Sağlanan Kod Sayısı}}{\text{Toplam Kod Sayısı}} \times 100$$

(UY: Uzlaşma Yüzdesi)

Araştırmacı dışındaki bir kişinin içerik analizi yapması ve sonuçların karşılaştırılması sonucunda %70 oranında hem fikir sağlanması kodlamanın güvenilirliğini sağlamaktadır (43). Bu çalışma sonucunda araştırmacının önerdiği 40 koddan 33'ü onaylanmış, kodlamaların uygunluğu konusunda $33/40 \times 100 = 82.5$ oranında görüş birliğine varılmıştır. Üzerinde görüş birliği sağlanamayan 7 kod, diğer uygun kodlarla birleştirilmiştir. Araştırma sorularla ve örnekleme alınan bireylerin görüşleri ile sınırlandırılmıştır.

BULGULAR

Sporda sürdürülebilirliğin alt boyutlarına ilişkin spor kamuoyunun görüşlerine ait değerler Tablo 2'de verilmiştir.

Tablo 2. Sporda sürdürülebilirliğin alt boyutlarına ilişkin spor kamuoyunun görüşlerine ait değerler

	Boyutlar	Kaynak (n=30) f	%	Referans Sayısı
Sporda Sürdürülebilirlik	Sporda Örgütsel (organizasyonel) Sürdürülebilirlik	24	80.0	99
	Bireysel Sürdürülebilirlik	17	56.6	133
	Sosyal Sürdürülebilirlik	16	53.3	128
	Ekonomik Sürdürülebilirlik	15	50.0	102
	Spora Katılımın Desteklenmesi	14	46.6	73
	Çevresel Sürdürülebilirlik	12	40.0	54
	Toplam			589

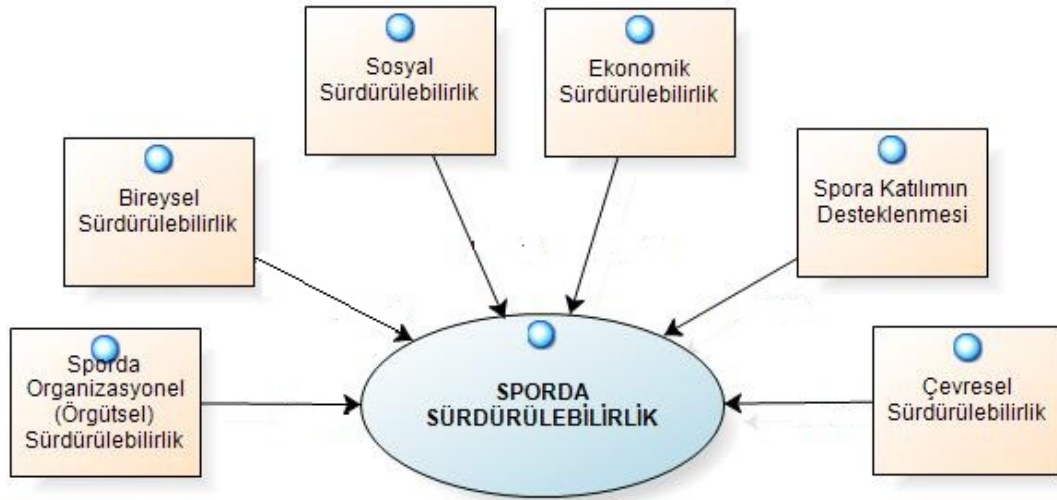
Tablo 2 incelendiğinde, 30 katılımcının görüşlerinden oluşturulan kodlara göre spor alanında sürdürülebilirliğin, sırasıyla; “örgütsel sürdürülebilirlik”, “bireysel sürdürülebilirlik” “sosyal sürdürülebilirlik”, “ekonomik sürdürülebilirlik”, “spora katılımın desteklenmesi” ve “çevresel sürdürülebilirlik” alt boyutlarında ortaya çıktığı görülmektedir. “Örgütsel sürdürülebilirlik” boyutu ile ilgili katılımcıların %80.0’i görüş bildirirken, “bireysel sürdürülebilirlik” ile 56.6’sı, “sosyal sürdürülebilirlik” ile 53.3’ü, “ekonomik sürdürülebilirlik” ile %50’si, spora katılımın desteklenmesi” %46.6’sı ve “çevresel sürdürülebilirlik” için %40.0’i görüş bildirmiştir. Ayrıca tüm alt boyutlar için referans yoğunluğu 589 olarak hesaplanmıştır. 128 referansla “sosyal sürdürülebilirlik” en fazla referansı alan boyut olurken en az referansı alan boyut ise 54 referansla, en az katılımcı tarafından hakkında görüş bildirilen boyut olan, “çevresel sürdürülebilirlik” olmuştur.

30 katılımcının görüşlerinden hareketle oluşturulan model ise Şekil 1’de gösterilmektedir.

Sporla örgütsel sürdürülebilirliğe ilişkin spor kamuoyunun görüşlerine ait değerler Tablo 3’de verilmiştir.

Spor kamuoyunun görüşlerine göre sporda örgütsel sürdürülebilirlik, sporun topluma yaygınlaştırılmasında sorumlu kurum ve kuruluşların üzerine düşen görevleri yerine getirmesi ayrıca, spor politika ve uygulamaları koşullardaki değişikliklerin spor açısından kapsamlı bir biçimde ele alınarak uygun düzenlemelerin yapılma süreci olarak tanımlanmıştır.

Tablo 3 incelendiğinde, 24 katılımcının %61.5’i “başarılı spor politikasının oluşturulması” hakkında görüş bildirirken, en az görüş bildirilen alt temanın %15.3 ile “kitle iletişim araçlarının önemi” olduğu görülmektedir. Ayrıca sporda örgütsel sürdürülebilirlik için referans yoğunluğu 99

Şekil 1. Sporda sürdürülebilirliğe ait görüşlere ilişkin model

Tablo 3. Sporda örgütsel sürdürülebilirlik boyutunun alt temalarına ilişkin spor kamuoyunun görüşlerine ait değerler

Sporda Örgütsel (Organizasyonel) Sürdürülebilirlik (n=24)			
Alt Tema	Kaynak (f)	%	Referans sayısı
Başarılı Bir Spor Politikasının Oluşturulması	16	61.5	32
Kitle İletişim Araçlarının Önemi	4	15.3	10
Etik Sorunların Çözülmesi	11	42.3	19
Spor Organizasyonlarının Önemi	10	38.6	17
Uluslararası Arenada Sportif Başarı	11	42.3	21
TOPLAM			99

olarak hesaplanmıştır. “Başarılı spor politikasının oluşturulması” 32 referansla, en çok referansı alan alt tema olurken, 10 referansla “kitle iletişim araçlarının önemi” en az referansı alan alt tema olmuştur.

24 katılımcının görüşlerinden hareketle oluşturulan sporda örgütsel sürdürülebilirlik modeli ise Şekil 2’de gösterilmektedir.

Spor alanında çalışan bireylerin sporda sürdürülebilirliğin sağlanmasında en fazla görüş bildirdikleri tema sporda örgütsel sürdürülebilirliktir. Bazı bireyler görüşlerini şu şekilde ifade etmişlerdir

“Başbakanımız bile artık organizasyon alabilmek için kolları sıvadı, olimpiyatları istediğimizi resmen dile getirdi, çünkü artık spor organizasyonları politik bir gücün de göstergesi, bu nedenle dünyada söz sahibi olabilmek için kendimizi sporda bir şekilde göstermemiz gerekiyor (K20).”

“Spor politikalarımızı öncelikle gözden geçirmemiz gerekiyor, şimdi GSGM’nin yapısı değişti, Gençlik ve Spor Bakanlığı kuruldu vs., bu kurumların başarısı bir bakıma bizim sporda ne kadar gelişebileceğimizi gösterecek. Yani gelişmemiz izlediğimiz politikayla doğru orantılıdır bence.... (K13)”

“Kitle iletişim araçları spor açısından çok önemli, insanlar bazı spor branşlarının adını dahi hayatlarında hiç duymamışlar, sporun sağlık açısından önemini doktora gidip sormuyorlar ama kitle iletişim araçlarından öğrenebilirler (K21)”

“Futbolda, aslında paranın olduğu her yerde şike olayları yaşanıyor, bu durum insanları spordan, spor olaylarından uzaklaştırıyor. Şu an hiç istemediğimiz olaylar gündemde ama güçlü bir spor politikası bunları engelleyebilir (K15).”

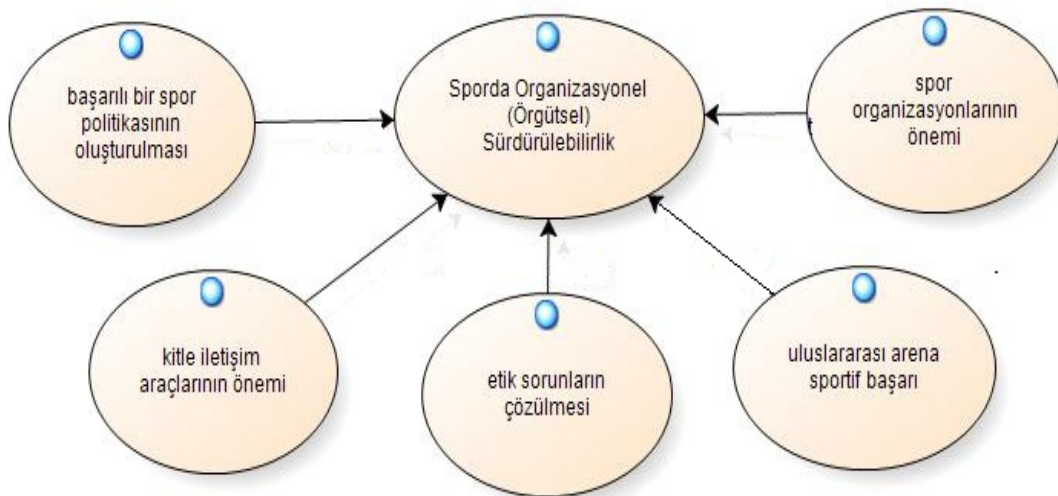
“Olimpiyatlarda, Dünya Şampiyonalarında sporcularımız başarılı oldukça, hem ülkemizdeki organizasyonların sayısı artar, hem de çocuklarımızın, gençlerimizin spora ilgisi artar. Bu nedenle başarılı sporcular yetiştirmeliyiz. (K11).”

Sporda bireysel sürdürülebilirliğe ilişkin spor kamuoyunun görüşlerine ait değerler Tablo 4’de verilmiştir.

Spor kamuoyunun görüşlerinden hareketle sporda bireysel sürdürülebilirlik, bireylerin spora katılımı yoluyla tutum, yetenek ve/veya davranışlarında uzun vadeli değişiklikler meydana getirme süreci olarak tanımlanmıştır.

Tablo 4’e bakıldığında, 17 katılımcının %70.5’i “yaşam kalitesinin artması” ile ilgili görüş bildirirken, en az görüş bildirilen alt temanın %17.6 ile “kişilik gelişimi” olduğu görülmektedir. Ayrıca sporda bireysel sürdürülebilirlik için referans yoğunluğu 133 olarak hesaplanmıştır. “yaşam kalitesinin artması” 35 referansla en çok referans alan alt tema olurken, “kişilik gelişimi” 9 referansla en az referansı alan alt tema olmuştur.

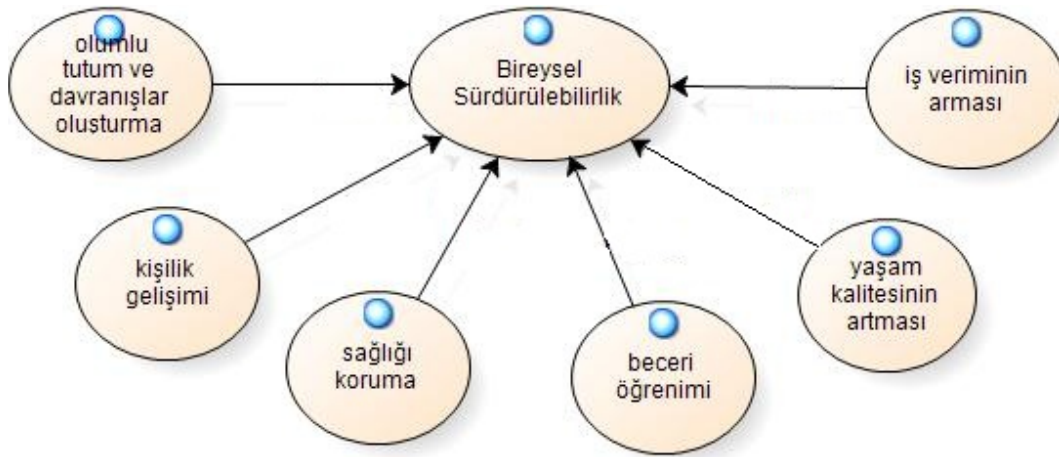
17 katılımcının görüşlerinden hareketle oluşturulan sporda bireysel sürdürülebilirlik modeli ise Şekil 3’de gösterilmektedir.

Şekil 2. Sporda örgütsel sürdürülebilirliğe ilişkin görüşlere ait model

Tablo 4. Sporda bireysel sürdürülebilirlik boyutunun alt temalarına ilişkin spor kamuoyunun görüşlerine ait değerler

Bireysel Sürdürülebilirlik (n=17)			
Alt Tema	Kaynak (f)	%	Referans sayısı
Beceri öğrenimi	5	29.4	18
Olumlu tutum ve davranışlar oluşturma	7	41.1	25
Sağlığı koruma	4	23.5	15
Kişilik gelişimi	3	17.6	9
Yaşam kalitesinin artması	12	70.5	35
İş veriminin artması	11	64.7	31
TOPLAM			133

Şekil 3. Sporda bireysel sürdürülebilirliğe ilişkin görüşlere ait model**Tablo 5. Sporda sosyal sürdürülebilirlik boyutunun alt temalarına ilişkin spor kamuoyunun görüşlerine ait değerler**

Sosyal Sürdürülebilirlik (n=16)			
Alt Tema	Kaynak (f)	%	Referans sayısı
Spor yapmada fırsat eşitliği	11	68.7	29
Sportif etkinliklere katılım hakkı	16	100	38
Sosyal yaşamı iyileştirme	9	56.2	24
Spor yoluyla toplumsal duyarlılığı artırma	13	81.2	19
Spor kültürünün oluşturulması	4	25.0	13
Sporu insan ihtiyacı olarak algılama	4	25.0	5
TOPLAM			128

Spor alanında çalışan bireylerin sporda sürdürülebilirliğin sağlanmasında en fazla görüş bildirdikleri ikinci tema sporda bireysel sürdürülebilirliktir. Bazı bireyler görüşlerini şu şekilde ifade etmişlerdir.

“Nasıl Türkçe, matematik gibi dersler önemliyse, beden eğitimi ve spor dersi de onlar kadar hatta onlardan daha fazla bile önemli önemsenme-

li. Çünkü çocuklar yeteneklerini, kapasitelerini bu derste fark edecek..... Sağlam kafa, sağlam vücutta bulunur derler. Bunun için çocuk bir birey olduğunda da kendini keşfeder ve ülkesine sağladığı katkı da fazla olur (K19).”

“Sporun insan hayatındaki yeri çok önemli... Lisede, lise arkadaşı, üniversitede, üniversite arkadaşısı olur ya, büyüyüp yetişkin olunca da iş ar-

kadaşı bir yere kadar, ama spor arkadaşları gerçekten insana olumlu birçok katkı sağlıyor (K9).”

“Bir bakın etrafa insanlar akşamları, sabahları parklarda yürümeye başladılar. Niye? Çünkü biliyorlar, spor yapınca o gün daha iyi geçecek, evde ilişkiler daha iyi olacak. Spor yaptı kafasını boşalttı, kendini rahatlattı ..... (K18).”

“Spor yapan insan hayatta hep disiplinli olur, işine düzenli gider, işlerini zamanında yapar ..... Spor aslında insanı kendisi bile fark etmeden eğitir..... Kendini zinde hissettiği için hayattaki başarısı artar (K29).”

“Sokakta insanlar birbirini yiyor, enerji fazlası var çünkü. .... bilmiyor ki Ah bir spor yapsa o enerjiyi boşaltacak ve duyguları, düşünceleri birden farklılaşacak (K7).”

Sosyal sürdürülebilirliğe ilişkin spor kamuoyunun görüşlerine ait değerler Tablo 5’de verilmiştir.

Spor kamuoyunun görüşlerinden hareketle sosyal sürdürülebilirlik, spor yoluyla toplumda hakkaniyetçi, eşitlikçi, eşitsizliğe maruz kalan grupları kapsayıcı davranış değişiklikleri yaratma ve spora katılımı bireylerin duygusal olarak yaşam kalitelerini artırmaya katkı sağlama süreci olarak tanımlanmıştır.

Tablo 5’e bakıldığında, 16 katılımcının %100’ü “sportif etkinliklere katılım hakkı” ile ilgili görüş bildirirken, en az görüş bildirilen alt temalar %25 ile “spor kültürünün oluşturulması” ve “sporu insan ihtiyacı olarak algılama” olmuştur. Ayrıca sporda sosyal sürdürülebilirlik için referans yoğunluğu 128 olarak hesaplanmıştır. “Sportif

etkinliklere katılım hakkı” 38 referansla en çok referans alan alt tema olurken, “sporu insan ihtiyacı olarak algılama” 5 referansla en az referansı alan alt tema olmuştur.

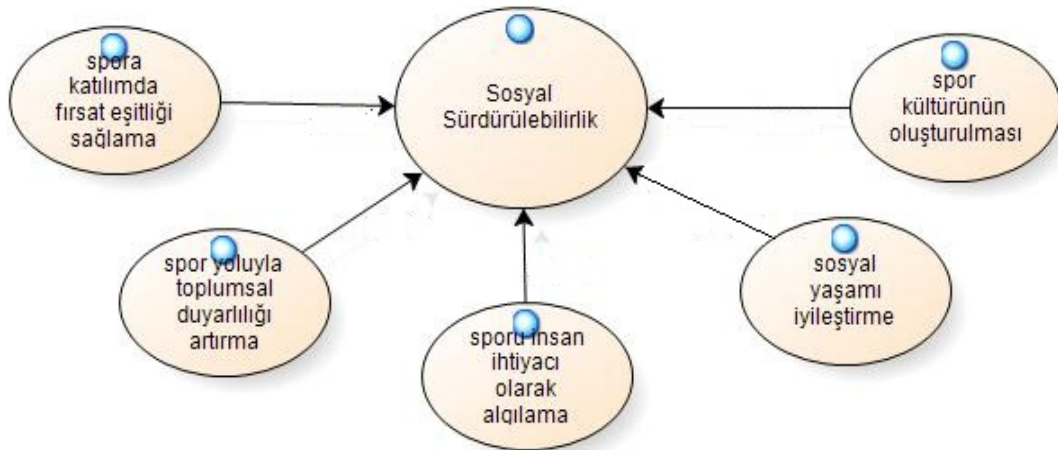
16 katılımcının görüşlerinden oluşturulan sporda sosyal sürdürülebilirlik modeli Şekil 4’de gösterilmektedir.

Spor alanında çalışan bireylerin sporda sürdürülebilirliğin sağlanmasında en fazla görüş bildirdikleri üçüncü tema sosyal sürdürülebilirliktir. Bazı bireyler görüşlerini şu şekilde ifade etmişlerdir.

“Federasyon olarak sokak sporunu geliştirici programlar düzenliyoruz. ....geçenlerde görüştüğüm .... İlçesi Belediye Başkanı, spor sayesinde % 2’lerde olan çocuklarda suç oranının 3 yıl gibi kısa bir sürede % 1’in altına düştüğünü söyledi. Demek ki biz spor yapan çocuk sayısını artırdığımızda toplum olarak bazı sıkıntılarımızdan kurtulabiliyoruz (K19).”

“Bir kere her bireye spor yapma hakkı sunulmalı, bunun için her okulun mutlaka spor salonu olmalı, A öğrencisi kolejde okuyup havuza giderken, B öğrencisi devlet okulunda okuyup hayatında havuz görmeden okulu bitirmemeli (K15).”

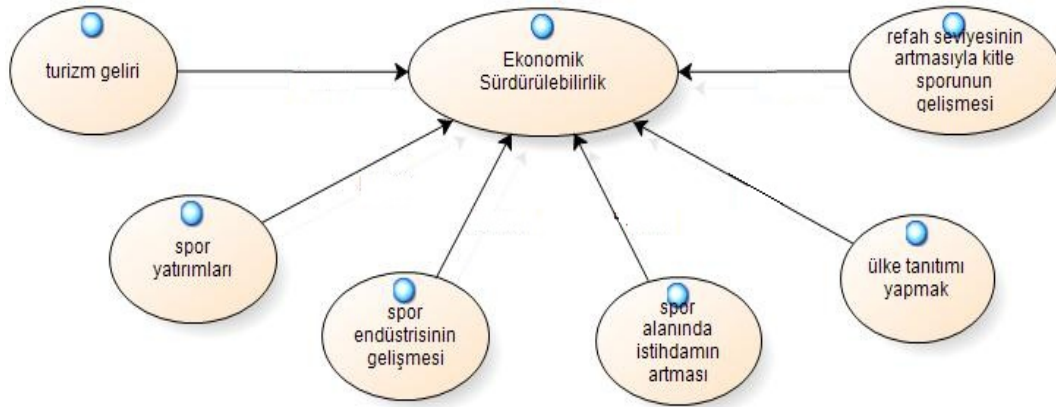
“Spor tamamıyla bizim için bir ihtiyaçtır ama yapmadığı bir şeyi insanın bilmesi mümkün olmaz. Bunun için önce kültür, yani spor kültürü oluşturulmalı toplumda, benim de çalıştığım kurum ve bu konuyla ilgili devletin başka kurumları var, ama bu kurumların hepsi işbirliği yapmalı ki bu kültürü oluşturalım (K20).”

Şekil 4. Sporda sosyal sürdürülebilirliğe ilişkin görüşlere ait model

Tablo 6. Sporda ekonomik sürdürülebilirlik boyutunun alt temalarına ilişkin spor kamuoyunun görüşlerine ait değerler

Sporda Ekonomik Sürdürülebilirlik (n=15)			
Alt Tema	Kaynak (f)	%	Referans sayısı
Refah seviyesinin artmasıyla kitle sporunun gelişmesi	5	33.3	9
Ülke tanıtımı yapmak	9	60.0	22
Spor alanında istihdamın artması	9	60.0	17
Spor endüstrisinin gelişmesi	7	46.6	11
Turizm geliri	6	40.0	18
Spor yatırımları	12	80.0	25
Toplam			102

Şekil 5. Sporda ekonomik sürdürülebilirlik alt boyutuna ilişkin görüşler**Tablo 7. Sporda katılımın desteklenmesi boyutunun alt temalarına ilişkin spor kamuoyunun görüşlerine ait değerler**

Sporda Katılımın Desteklenmesi (n=14)			
Alt Tema	Kaynak (f)	%	Referans sayısı
Spor ve egzersiz yapma fırsatı	6	42.8	7
kitle sporunun özendirilmesi	3	21.4	8
Sporu yaygınlaştırma çalışmaları	4	28.5	11
Spor tesislerine kolay ulaşım	6	42.8	13
Spor tesislerinin ihtiyacı karşılanması	13	92.8	34
TOPLAM			73

“Ailelere spor bilinci kazandırmak lazım, çocukları yarın öbür gün anne baba oldukları zaman bugünkü anne babalar gibi bakmayacak spora, spor sadece izlenen bir şey olmayacak onlar için, sporun faydalarını görüp kendi çocuklarına yansıtacaklar. Bunu böyle düşünmemiz lazım..... (K14).”

“Bir turnuvaya gidiyoruz, sadece turnuvada oynadım geldim olmuyor. O ülkedeki farklı yaşam

tarzlarını, insanların değerlerini de öğreniyoruz. Profesyonel sporun en güzel yanlarından birisi de bu sanırım (K8).”

Sporda ekonomik sürdürülebilirlik alt boyutuna ilişkin spor kamuoyunun görüşlerine ait değerler Tablo 6’da verilmiştir.

Spor kamuoyunun görüşlerinden hareketle sporda ekonomik sürdürülebilirlik boyutu, sporun devam etmesi için gerekli ekonomik değerlerin

gelecek kuşaklar için korunması ve devamlılığın sağlanması, yaşayan toplum üyelerinin değerlerin korunmasını benimsemeleri olarak tanımlanmıştır.

Tablo 6'ya bakıldığında, 15 katılımcının %80.0'ı "spor yatırımları" ile ilgili görüş bildirirken, en az görüş bildirilen alt temaların %33.3 ile "refah seviyesinin artmasıyla kitle sporunun gelişmesi" olduğu görülmektedir. Ayrıca sporda ekonomik sürdürülebilirlik için referans yoğunluğu 102 olarak hesaplanmıştır. "Spor yatırımları" 25 referansla en çok referans alan alt tema olurken, "refah seviyesinin artmasıyla kitle sporunun gelişmesi" 9 referansla en az referansı alan alt tema olmuştur.

15 katılımcının görüşlerinden hareketle oluşturulan ekonomik alt boyutuna ilişkin model Şekil 5'de gösterilmektedir.

Spor alanında çalışan bireylerin sporda sürdürülebilirliğin sağlanmasında en fazla görüş bildirdikleri dördüncü tema sporda ekonomik sürdürülebilirliktir. Bazı bireyler görüşlerini şu şekilde ifade etmişlerdir.

"Dünyada ya da bir ülkede sporun devam edebilmesi için öncelikle halkın refah seviyesinin yüksek olması gerekir ki parasız sağlanan bazı hizmetlerin yanında spor yapabilmek için belirli bir bütçe gereklidir (K1)."

"Toplumun sağlık, beslenme, eğitim gibi zorunlu ihtiyaçlarından kesinti yapıp spora aktarılamayacağı için, spor ekonomisi kendi kendini besleyemezse sporda sürdürülebilirlikten bahsedemeyiz diye düşünüyoruz (K14)."

"Günümüzde performans sporunda yalnızca sporcular değil, spor organizasyonları yapabilmek

için ülkelerin ekonomik durumları da yarışır hale geldi (K3)."

"Başarılı sporcu desteklenirse, geleceği garanti altına alınır, sporda insanlar için cazip hale gelir (K1)."

".....kimse açken spor yapmayı düşünmez, bu nedenle ülkelerin ekonomileri ne kadar güçlü olursa spora ayrılan pay da o kadar büyük olur ve halka spor yapma imkanı sunulur (K13)."

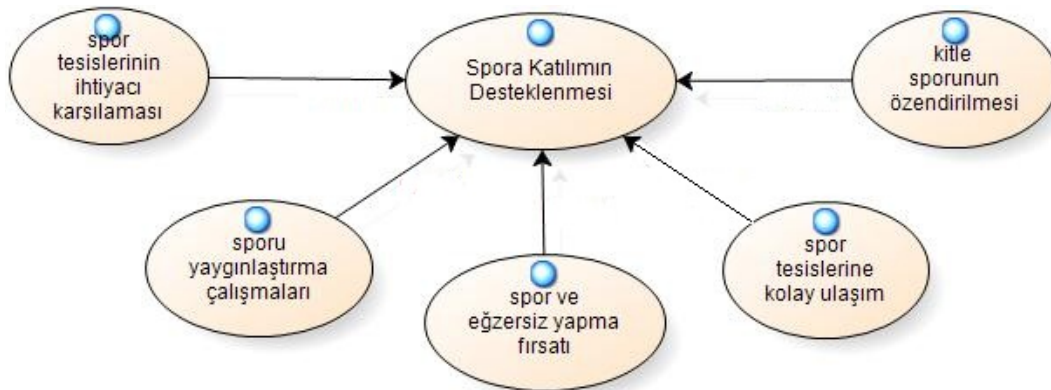
"Spor alanında çalışan insanların geleceği güvence altına alabilirse antrenörlüğe, spor yöneticiliğine, spor eğitmenliğine olan talep artar, bu da ülke sporunu destekler (K29)."

Spora katılımın desteklenmesi ilişkin spor kamuoyunun görüşlerine ait değerler Tablo 7'de verilmiştir.

Spor kamuoyunun görüşlerinden hareketle spora katılımın desteklenmesi, sporun yaygınlaştırılmasıyla toplumda sağlık açısından ve sosyal açıdan davranış değişikliği yaratma süreci olarak tanımlanmıştır.

Tablo 7'ye bakıldığında, 14 katılımcının %92.3'ü "spor tesislerinin ihtiyacı karşılaması" ile ilgili görüş bildirirken, en az görüş bildirilen alt temanın %21.4 ile "kitle sporunun özendirilmesi" olduğu görülmektedir. Ayrıca spora katılımın sürdürülebilirliği için referans yoğunluğu 73 olarak hesaplanmıştır. "Spor tesislerinin ihtiyacı karşılaması" 34 referansla en çok referans alan alt tema olurken, "spor ve egzersiz yapma fırsatı" 7 referansla en az referansı alan alt temalar olmuşlardır.

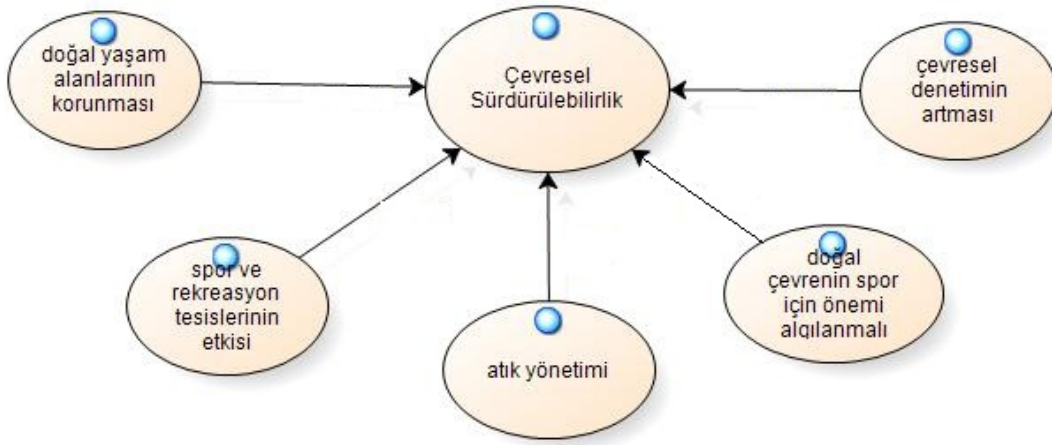
14 katılımcının görüşlerinden hareketle oluşturulan spora katılımın desteklenmesi modeli Şekil 6'da gösterilmektedir.

Şekil 6. Spora katılımın desteklenmesine ilişkin görüşler

Tablo 8. Sporda sürdürülebilirliğin çevresel sürdürülebilirlik boyutunun alt temalarına ilişkin spor kamuoyunun görüşlerine ait değerler

Çevresel Sürdürülebilirlik (n=12)				
Alt Tema	Kaynak (f)	%	Referans sayısı	
Atık yönetimi	5	41.6	9	
Spor ve rekreasyon tesislerinin çevreye etkisi	7	58.3	15	
Doğal yaşam alanlarının korunması	2	16.6	5	
Çevresel denetimin artması	3	25.0	10	
Doğal çevrenin spor için önemi algılanmalı	8	66.6	15	
TOPLAM			54	

Şekil 7. Sporda çevresel sürdürülebilirliğe ilişkin görüşlere ait model

Spor alanında çalışan bireylerin sporda sürdürülebilirliğin sağlanmasında en fazla görüş bildirdikleri beşinci tema spora katılımın desteklenmesidir. Bazı bireyler görüşlerini şu şekilde ifade etmişlerdir.

“Sporun yerel yönetimlere devredilmesinin büyük yararları oldu. Vatandaş hem sporunu yapıp sağlığını koruyor, hem de oturduğu yere yatırım yapılmış oluyor. Böylelikle vatandaş evinin önünde nereye gidip spor yapsam sıkıntısı yaşamıyor (K8).”

“İstediğiniz kadar mükemmel spor tesisleri inşa edin, spora katılımı artırmazsanız hiçbir işe yaramaz (K17).”

“Kaliteli rekreasyon ve egzersiz hizmeti sağlamak doğru orantılı olarak toplumun spora katılımını artırır (K21).”

“Toplumda spor yapan kişi sayısı arttıkça, performans sporcusu sayısı da artar (K24).”

“Ülkemiz şu an bir tesis çöplüğüne dönmüş durumda. Tesislerin sayısı kadar niteliğe de önem taşıyor. Her tesisin en üst seviyede kullanımının sağlanması gerekir (K2)”

Sporda çevresel sürdürülebilirlik alt boyutuna ilişkin spor kamuoyunun görüşlerine ait değerler Tablo 8’de verilmiştir.

Spor kamuoyunun görüşlerinden hareketle sporda çevresel sürdürülebilirlik, spor alanlarında ve doğal çevrede spora katılım yoluyla, mevcut ve ortaya çıkabilecek çevre sorunlarına çözüm önerileri getirmek ve önleyici, koruyucu, iyileştirici, destekleyici faaliyetlerde bulunma süreci olarak tanımlanmıştır.

Tablo 8’e bakıldığında, 12 katılımcının %66.6’sı “doğal çevrenin spor için önemi algılanmalı” ile ilgili görüş bildirirken, en az görüş bildirilen alt temanın %16.6 ile “doğal yaşam alanlarının korunması” olduğu görülmektedir. Ayrıca

sporda çevresel sürdürülebilirlik için referans yoğunluğu 54 olarak hesaplanmıştır. “Doğal çevrenin spor için önemi algılanmalı” ve “spor ve rekreasyon tesislerinin çevreye etkisi” 15 referansla en çok referans alan alt temalar olurken, “atık yönetimi” ve “doğal yaşam alanlarının korunması” 5 referansla en az referansı alan alt temalar olmuştur.

12 katılımcının görüşlerinden hareketle oluşturulan sporda çevresel sürdürülebilirlik modeli Şekil 7’de gösterilmektedir.

Spor alanında çalışan bireylerin sporda sürdürülebilirliğin sağlanmasında en az görüş bildirdikleri tema sporda çevresel sürdürülebilirliktir. Bazı bireyler görüşlerini şu şekilde ifade etmişlerdir.

“Ülkemizde öyle güzellikler var ki, bu topraklar pek çok sporu yapmaya imkan sağlıyor bize, ama önce çevre bilinci kazandırılmalı insanlara, hidroelektrik santrali yapılacak diye sokaklara döküyor halk, çünkü biliyor onun sağlığına zararlı olduğunu, ama ağaçlar kesilip sahalar yapılırken kimse bir şey demiyor. Hatta yapılınsın da bizim buralar da gelişsin diye bakıyorlar olaya... Ama bilmiyorlar ki geleceğimizi, ciğerlerimizi kaybediyoruz. Çok klişe olacak ama hep söylendiği gibi eğitim şart..... (K24).

“Şimdi kimse çevreyi önemsemiyor aslında, insanlar spor yapıyorum ya, zaten iyi bir şey yapıyorum diyor kendi kendine, ama teknelerden deniz kirleniyor mu?, kullanılan kimyasallar nereye gidiyor, maçtan sonra çöpleri kim topluyor kimse nin umurunda değil, sonuçta spor yapıyoruz ya, spor yapsak yine iyi sadece izlerken bile ne zararlar veriyoruz çevreye..... (K13).”

“.....spor için çevrenin hayati önemi var. Temiz hava olmadığına insan spor yapmak istemez ki.... (K12).”

“Spor tesisleri diğer tesislere (fabrika, alışveriş merkezi vs.) göre çevreyi çok az kirletmektedir, ama yine de çevre üzerinde en az etkiyi bırakacak önlemlerin alınması gerekir (K16).”

“Çevre olmazsa doğa sporları, bir süre sonra belki diğer sporlar da olmaz (K28).”

TARTIŞMA VE SONUÇ

Sporda sürdürülebilirliğin boyutlarının belirlenmesi amacıyla yapılan çalışmada elde edilen

bulgular, ilgili literatür desteğinde aşağıda tartışılmıştır.

Çalışma bulgularına bakıldığında, katılımcılar spor alanında sürdürülebilirliğin, “örgütsel sürdürülebilirlik”, “bireysel sürdürülebilirlik” “sosyal sürdürülebilirlik”, “ekonomik sürdürülebilirlik”, “spora katılımın desteklenmesi” ve “çevresel sürdürülebilirlik” boyutlarında ele alınması gerektiği yönünde görüş bildirmişlerdir. Sürdürülebilirlik bileşenlerine bakıldığında sürdürülebilirliğin çevresel, ekonomik ve sosyal yönden ele alındığı görülmektedir (44). Bizim bulgularımızda, genel sürdürülebilirlik bileşenleri ile örtüşmekte üç sürdürülebilirlik bileşeni de katılımcıların görüşlerine göre sporda sürdürülebilirlik boyutları içerisinde yer almaktadır. Shediac-Rizkallah ve Bone (1998) ise yaptıkları çalışmalarında sporda sürdürülebilirliği bireysel, toplumsal, örgütsel olmak üzere üç alt boyut üzerinden değerlendirmişlerdir (45). Bu bakımdan Shediac-Rizkallah ve Bone (1998)’un sınıflamasında yer alan boyutlar daha az olmakla bu çalışmanın bulgularıyla benzerlik göstermektedir Swerissen ve Crisp (2004)’e göre ise sporda sürdürülebilirlik 4 farklı “toplumsal örgütlenme düzeyi”ne göre değerlendirilmelidir. Bu dört boyut bireysel, toplumsal, örgütsel ve kurumsal sürdürülebilirlik olarak belirtilmiştir (46). Swerissen ve Crisp (2004)’in sınıflaması Shediac-Rizkallah ve Bone (1998)’un yaptığı ile benzer olmakla birlikte, bu çalışmada da olduğu gibi tek fark kurumsal sürdürülebilirlik boyutundadır. Kurumsal sürdürülebilirlik Lindsey (2008) tarafından spor politika ve uygulamaları ile ekonomik ve çevresel koşullardaki değişikliklerin spor programları açısından kapsamlı bir biçimde ele alınarak uygun düzenlemelerin yapılma süreci olarak tanımlanmıştır (18). Bu bakımdan, bu çalışmada yer alan örgütsel sürdürülebilirlik kavramı ile kurumsal sürdürülebilirlik kavramının içerik olarak benzer olduğu görülmektedir. Dünya Bankası tarafından geliştirilen bir sürdürülebilirlik modelinde de çevresel, ekonomik ve sosyal sürdürülebilirlik unsurlarının dördüncü alt unsuru olarak ‘kurumsal sürdürülebilirlik’ yer almaktadır (47).

Katılımcıların görüşlerine göre sporda örgütsel sürdürülebilirlik, başarılı bir spor politikasının oluşturulması, kitle iletişim araçlarının önemi, etik sorunların çözülmesi, spor organizasyonlarının önemi, uluslararası arenada sportif başarı kazanma

alt temalarından oluşmaktadır. Çalışmada 24 katılımcı (%80) örgütsel sürdürülebilirlikle ilgili görüş bildirmiş ve örgütsel sürdürülebilirlik, sporda sürdürülebilirliğin sağlanması için üzerinde en çok görüş bildirilen boyut olmuştur. Katılımcıların spor alanından bireyler olmaları ve sporun gelişmesi bakımından yapılması gerekenler hakkında farkındalıklarının yüksek olmasından dolayı örgütsel sürdürülebilirliğin tema olarak ortaya çıkması beklenen bir durumdur.

Sporda bireysel sürdürülebilirlik, beceri öğrenimi, olumlu tutum ve davranışlar oluşturma, sağlığı koruma, kişilik gelişimi, yaşam kalitesinin artması ve iş veriminin artması alt temalarından oluşmaktadır. Bireysel sürdürülebilirlik, bireylerin spora katılımı yoluyla tutum, yetenek ve/veya davranışlarında uzun vadeli değişiklikler meydana getirme olarak tanımlanmıştır (18). Ulusal Gençlik ve Spor Politikası Belgesi'nde (2013) spor, fiziksel ve zihinsel sağlığı korumak ve geliştirmek, sosyal ilişkiler kurmak, eğlenmek ve hoşça vakit geçirmek veya yarışmalarda mücadele ederek kazanmak amacıyla organize ya da plansız olarak yapılan fiziksel aktivitenin her türlü şekli olarak ifade edilmektedir (48). Sporun tanımına da bakıldığında, sporun birincil amacının bireysel sürdürülebilirlik olduğu görülmektedir. Ancak çalışmada katılımcıların yalnızca 17'si (%56.6) sporda sürdürülebilirliğin sağlanması için bireysel sürdürülebilirliğin gereğinden bahsetmişlerdir. Bu durumun, araştırmada yer alan katılımcıların çoğunluğunun yönetsel anlamda spor alanında görev yapan bireylerden oluşmasından kaynaklandığı düşünülebilir.

Katılımcıların görüşlerine göre sporda sosyal sürdürülebilirlik, spor yapmada fırsat eşitliği, sportif etkinliklere katılım hakkı, sosyal yaşamı iyileştirme, spor yoluyla toplumsal duyarlılığı artırma, spor kültürünün oluşturulması, sporu insan ihtiyacı olarak algılama alt temalarından oluşmaktadır. Çalışmada katılımcıların 16'si (%53.3) sporda sosyal sürdürülebilirliğin ayrıca bir boyut olarak ele alınması gerektiği yönünde görüş bildirmişlerdir. Sosyal sürdürülebilirlik eğitim, sağlık gibi toplumsal hizmetlerin yeterliliği, fırsat eşitliği, sosyal adalet, cinsiyet eşitliği ve politik olarak hesap verebilirliği başarabilen sistemi kapsayan bir yaklaşımdır (49). Spor da toplumlar arasında ve toplumun kendi içerisinde sosyal ve kültürel bir olgu olarak görülmektedir. Toplumların devamin-

da, kültürlerinin korunması, kendilerini geliştirebilmeleri için başka yöntem, metot ve araçlar olduğu kadar spor ve sportif faaliyetler de etkili olmaktadır. Bu nedenle katılımcılar spor alanının önemli bir ögesi olan sosyal gelişme yönünden sporu değerlendirerek, bu boyutun ayrıca ele alınması yönünde görüş bildirmişlerdir.

Katılımcıların görüşlerine göre spora katılımın sürdürülebilirliği, spor ve egzersiz yapma fırsatı, kitle sporunun özendirilmesi, sporu yaygınlaştırma çalışmaları, spor tesislerine kolay ulaşım, spor tesislerinin ihtiyacı karşılanması alt temalarından oluşmaktadır. Çalışmada katılımcıların 14'ü (%46.6) spora katılımın desteklenmesinin sporda sürdürülebilirliğin sağlanması için önemli olduğunu belirtmişlerdir. Bu tema sürdürülebilirlik literatürüne bakıldığında diğer disiplinlerde yer almaktadır. Bu nedenle spora katılımın desteklenmesi, spor alanına özgü bir tema olarak karşımıza çıkmaktadır. Çalışmada yer alan katılımcıların spor alanını iyi tanıyan bireylerden seçilmiş olmasının bu temanın ortaya çıkmasına neden olduğu düşünülmektedir. Bu durum, çalışmanın spor alanına özgü olması nedeniyle, katılımcıların sporu kendine özgü boyutlarla değerlendirmelerinden kaynaklandığı şeklinde yorumlanabilir.

Katılımcıların görüşlerine göre sporda ekonomik sürdürülebilirlik, refah seviyesinin artmasıyla kitle sporunun gelişmesi, ülke tanıtımı yapmak, spor alanında istihdamın artması, spor endüstrisinin gelişmesi, turizm geliri, spor yatırımları alt temalarından oluşmaktadır. Spor alanında ekonomik sürdürülebilirlikle ilgili 15 (%50) katılımcı görüşlerini bildirmişlerdir. Castells'e (50) göre ekonomik sürdürülebilirlik maddi kazanç ve kaynak sağlayabilme becerisidir. Bu özellikteki bir gelişme süreci ile gelecek kuşaklara büyük maddi yükümlülükler bırakılmayacağı ön görülmektedir. Günümüzde, toplumların spora yaklaşımları, toplumların genel yapısını yansıtmakta, spor gelişmişliğin bir ölçütü olarak da kabul edilmektedir (51). Sporun topluma yararını sadece insanlara kazandırdığı sağlık ve sosyal gelişme ile değerlendirmemek gerekmektedir. Çünkü ekonomik kazanç sağlama ve istihdam açısından düşünülürse, sporun günümüzde bireylerin yaşamlarını sürdürmelerinde önemli bir araç haline geldiği rahatlıkla söylenebilmektedir. Ekonomik açıdan sürdürülebilir bir gelişme için gelişmiş ülkelerde gerek devletin

gerekse özel sektörün sportif altyapıya daha fazla yatırım yapması beklenebilecek bir gelişmedir. Gelişmiş ülkelerde örgün ve yaygın eğitimde spora daha fazla yer verilmekte ve bireylerin spor için ayıracak daha fazla serbest zamanları bulunmaktadır (52). Bu bakımdan katılımcıların sporda sürdürülebilirliği ekonomik yönden ele alarak, görüş bildirmeleri bu yönde bir farkındalığın olduğunu göstermektedir.

Katılımcıların görüşlerine göre sporda çevresel sürdürülebilirlik, atık yönetimi, spor ve rekreasyon tesislerinin çevreye etkisi, doğal yaşam alanlarının korunması, çevresel denetimin artması, doğal çevrenin spor için önemini algılanması alt temalarından oluşmaktadır. Mazurkiewicz (53) çevresel sürdürülebilirliği kurum ve kuruluşların üretimlerinde ve tesis planlamalarında, atıkları ve zararlı salınımları en aza indirmek, kaynakların kullanımında verimliliği artırmak ve ülke kaynaklarından gelecek nesillerin üst düzeyde yararlanmalarını sağlamak şeklinde tanımlamıştır. Çevre açısından değerlendirildiğinde spor alanında sürdürülebilir bir yaklaşım, insanların sağlığını korumak, doğal kaynaklardan daha etkin bir şekilde yararlanmak ve çevreye olan olumsuz etkileri en aza indirmek yönünde olmalıdır. Çalışmada en az görüş bildirilen tema çevresel sürdürülebilirlik olmuştur. Çevresel sürdürülebilirlikle ilgili 12 katılımcı (%40) görüş bildirmiştir. Sürdürülebilirlik literatürüne bakıldığında, sürdürülebilirlik kavramının en önemli ögesinin çevre koruma olmasına karşılık, spor alanındaki bireylerin en az bu tema ile ilgili görüş bildirmeleri beklenmeyen bir durumdur. Sportif faaliyetlerin devam etmesi için çevre büyük önem taşımaktadır. Çünkü doğa sporları, golf, su sporları gibi pek çok spor, çevreye bağımlı olarak yapılabilmektedir. Bu nedenle spor alanında görev yapan bireylerden başlanarak tüm toplumun sporda çevresel sürdürülebilirliğe yönelik farkındalıklarının geliştirilmesi gerekmektedir.

Sonuç olarak, bu çalışmada sporda sürdürülebilirliğin boyutları olarak; örgütsel, bireysel, sosyal, ekonomik, çevresel, ve spora katılımın sürdürülebilirliği, katılımcı görüşleriyle ortaya konmuştur. Bu nedenle sürdürülebilir spor gelişmesi, spor alanı için hayli öneme sahip çevresel, sosyal, ekonomik, örgütsel, bireysel değerlerin gelecek kuşaklar için korunması ve spora katılımı devamlılığın sağlanmasını içeren bir süreç olarak

değerlendirilebilir. Çalışmada diğer disiplinlerde yer alan çevresel, sosyal, ekonomik, örgütsel (kurumsal) ve bireysel sürdürülebilirlik spor alanı için de ele alınırken, diğer disiplinlerden farklı olarak spora katılımın desteklenmesi spor alanına özgü bir tema olarak karşımıza çıkmaktadır.

KAYNAKLAR

1. WCED-World Commission on Environment and Development, Report of the World Commission On Environment and Development: Our Common Future, Annex to document A/42/427 - Development and International Co-operation: Environment. [http://www.un-documents.net/ocf-02.htm#1], 1987.
2. Anonim, TC Kalkınma Bakanlığı Sürdürülebilir Kalkınma Portalı. Sürdürülebilir Kalkınma [http://www.surdurulebiliriralkinma.gov.tr/Rio+20.portal],
3. Maguire J., Jarvie, G., Mansfield, L., Bradley, J., "Sport Worlds: A Sociological Perspective". Human Kinetics 1: 83-97, 2002.
4. Norgaard, R. B., "Sustainable development: A co-evolutionary view". Futures, (Dec.): 606-620, 1988.
5. Callenbach, E., Ecology. California: University of California Press, 2008.
6. Weber-Blaschke, G., Mosvel, R. and Faulstich, M., History and Mandate of Sustainability: From Local Forestry to Global Policy. Global Sustainability: The Impact of Local Cultures, edited by Wilderer, Peter A. / Schroeder, Edward D. / Kopp, Horst, Wiley-VCH Andrag, Weinheim, Germany, s.8, 2005.
7. Anonim, Economic Commission for Europe. Towards Sustainable Consumption Patterns: Leisure And Sports Workshop on Encouraging Local Initiatives Towards Sustainable Consumption Patterns Report prepared by Mr. Hans Jagemann. 2-4 February, Vienna, Austria, 1998.
8. Carvalho O.G., "Sustainable development: is it achievable within the existing International political economy context?". Sustainable Development, 9: 61-73, 2001.
9. Chernushenko, D., Van Der Kamp, A., Stubbs, D., Sustainable Sport Management: Running and Environmentally Socially and Economically Responsible Organization. Canada, Ontario: Green & Gold Inc, 2001.
10. Flagestad, A., Hope, C.A., "Strategic success in winter sports destinations: a sustainable value creation perspective". Tourism Management, 22: 445-461, 2001.
11. Lake, J.R., Stratton, G., Martin, D., Money, M., "Physical education and sustainable development: an untrodden path". QUEST, 53: 471-482, 2001.

12. Tainter, J.A. (2003). "Framework for sustainability". *World Futures*, 59: 213–223, 2003.
13. Choi, H.C., Sirakaya, E., "Measuring residents' attitude toward sustainable tourism: development of sustainable tourism attitude scale". *Journal of Travel Research*, 43: 380-394, 2005.
14. Heck, D., "Institutionalizing sustainability: the case of sustainability at Griffith Oniversity Australia". *Applied Environmental Education and Communication*, 4: 55–64, 2005.
15. O'Brien, D., Gardiner, S., "Creating sustainable mega event impacts: networking and relationship development through pre-event training". *Sport Management Review*, 8: 25-47, 2006.
16. Gibson, F., Jeffrey, L., Bain, S., Hottell, D., "Green design and sustainability in sport and recreation facilities". *The Smart Journal*, Spring-Summer 4(2): 26-33, 2006.
17. Barker, A., Stockdale, A., "Out of the wilderness? Achieving sustainable development within Scottish National Parks", *Journal of Environmental Management*, 88: 181-193, 2008.
18. Lindsey, I., "Conceptualising sustainability in sports development", *Leisure Studies*, 27(3): 279–294, 2008.
19. Brymer, E., Downey, G., Gray, T., "Extreme sports as a precursor to environmental sustainability". *Journal of Sport & Tourism*, 14 (2-3): 193–204, 2009.
20. Girginov, V., Hills, L., "The political process of constructing a sustainable London Olympics sports development legacy". *International Journal of Sport Policy*, 1(2): 161-181, 2009.
21. Fyall, A., Jago, L., "Sustainability in sport and tourism". *Journal of Sport and Tourism*, 14 (2-3): 77-81, 2009.
22. Reis A.C., Higham J.E.S., "Recreation conflict and sport hunting: moving beyond goal interference towards social sustainability". *Journal of Sport and Tourism*, 14 (2-3): 83-107, 2009.
23. Smith, A., "Theorising the relationship between major sport events and social sustainability". *Journal of Sport and Tourism*, 14(2-3): 109-120, 2009.
24. Wildburger, U.L., Weber, G.W., Zachariasen, M., "OR for better management of sustainablen development". Editorial, *European Journal of Operational Research*, 193: 647-648, 2009.
25. Mallen, C., Stevens, J., Adams, L., Mcroberts, S., "The assessment of the environmental performance of an international multi-sport event". *European Sport Management Quarterly*, 10(1): 97-122, 2010.
26. Mallen, C., Adams, L., Stevens, J., Thompson, L., "Environmental sustainability in sport facility management: A delphi study". *European Sport Management Quarterly*, 10(3): 367-389, 2010.
27. Demir, C., "Milli parklarda sürdürülebilirlik kavramının turizm ve rekreasyon faaliyetleri açısından analizi: Türkiye'deki milli parklara yönelik bir uygulama", *Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 5(8): 87-105, 2002.
28. Güzel P., Çoknaz, D., Atalay Noordegraaf, M., "Sürdürülebilir kalkınmanın çevre boyutunda Uluslararası Olimpiyat Komitesi (IOC) uygulamaları ve olimpiyat organizasyonları kapsamında incelenmesi", *Spor Bilimleri Dergisi*, 20(2): 59–69, 2009.
29. Koçak, F., Balcı, V., Spor ve Rekreasyon Alanlarının Tasarımında ve Kullanımında Sürdürülebilirlik Yaklaşımı. Uluslararası Herkes İçin Spor ve Turizm Kongresi. 5-8 Kasım, Antalya, 2009.
30. Koçak, F., Balcı, V., Doğada Yapılan Sportif Etkinliklerde Sürdürülebilirlik Yaklaşımı. Uluslararası Herkes İçin Spor ve Turizm Kongresi. 5-8 Kasım, Antalya, 2009.
31. Koçak, F., Balcı, V., "Doğada yapılan sportif etkinliklerde çevresel sürdürülebilirlik", *Ankara Üniversitesi Çevre Bilimleri Dergisi*, 2(2):213-222, 2010.
32. Arslan, E., Ünlü, M., Çelebi, M., Yerel Yönetimlerin Spora Bakış Açılımları İle Spor Programlarının Sürdürülebilirliğinin İncelenmesi (Balçova Belediyesi Örneği), I. Uluslararası Spor Ekonomisi ve Yönetimi Kongresi, 12-15 Ekim, İzmir: Bildiriler Kitabı, 923-940, 2011.
33. Doralp B., Barkul, Ö., "Olimpiyat yerleşkeleri tasarımında bir girdi olarak sürdürülebilirlik". *Megaron*, 6(2):123-137, 2011.
34. Lawson, H., "Intemational changes and challenges: Their import for new models of practice". *Quest*, 47(4): 411-426, 1995.
35. Dowda, M., Sallis, J.F., Mckenzie, T.L., Rosengard, P., Kohl, H.W., "Evaluating the sustainability of SPARK physical education: A case study of translating research into practice". *Research Quarterly for Exercise and Sport*, 76(1):11–19, 2005.
36. Kirk, D., Sport and Early Learning Experiences. In *Driving up Participation: The Challenge for Sport*. London: Sport England. P. 69–77, 2004.
37. Bossell, H., Indicators for Sustainable Development: Theory, Method, Applications: A Report to the Balaton Group, Winnipeg: International Institute for Sustainable Development (IISD), p.2, 1999.
38. Balcı, A., Sosyal Bilimlerde Araştırma Yöntem Teknik ve İlkeler (3. bs.). Ankara: Pegem A Yayıncılık, 2001.
39. Patton, M.O., *Qualitative Evaluation and Research Methods*, CA: SAGE, New Park, 1990.
40. Cassell, C., Buehring, A., Symon, G., Johnson, P., Bishop, V. (2005). Qualitative management research: A thematic analysis of interviews with stakeholders in the field. ESRC Benchmarking Good Practice In Qualitative Management Research, [http://bgpingmr.group.shef.ac.uk/pdf/final_research_report.pdf], 2005.
41. Kuş Saillard, E., NVIVO 8 Nitel Araştırma Projeleri. Ankara: Anı Yayıncılık, 2009.

42. Allenby, B., Yasui, I., Lehn, M., Zust, R., Hankeler, D., "Ecometrics stakeholder subjectivity: values, issues ve effects' ". Environmental Quality Management, 8(1): 1-18, 1998.
43. Miles, M.B, and Huberman, A.M., Qualitative Data Analysis, 2nd Ed., p. 10-12. Newbury Park, CA: Sage, 1994.
44. Weber-Blaschke, G., Mosandl, R., Faulstich, M., History and mandate of sustainability: from local forestry to global policy. Global Sustainability: The Impact of Local Cultures, edited by Wilderer, Peter A. / Schroeder, Edward D. / Kopp, Horst, Weinheim: Wiley-VCH Verlag, p.8-9, 2005.
45. Shediak-Rizkallah, M.C., Bone, L.R., "Planning for the sustainability of community-based health programmes: Conceptual frameworks and future directions for research, practice and policy". Health Education Research, 13(1): 87-108, 1998.
46. Swerissen, H., Crisp, B.R., "The sustainability of health promotion interventions for different levels of social organization". Health Promotion International, 19(1): 123-130, 2004.
47. De Kruijf H.A., Van Vuuren D.P., "Following sustainable development in relation to the north-south dialogue: ecosystem health and sustainability indicators". Ecotoxicology and Environmental Safety, 40: 4-14, 1998.
48. Anonim, Ulusal Gençlik ve Spor politikası Belgesi, "Gençlik ve Spor bakanlığı Yayın No: 57, Ankara, 2013.
49. Harris, M.J., Basic Principles of Sustainable Development. Global Development and Environment Enstitute Working Paper. USA: Tufts University.
50. Castells, M., "Urban sustainability in the information age". City, 4(1): 118-122, 2000.
51. 50.Yetim, A. A., "Sporun sosyal görünümü". Gazi Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi, 2(1): 63-72, 2000.
52. Bernard, A. B., Busse M. R., "Who wins the olympic games: economic Resources and medal totals". The Review of Economics and Statistics, 86 (1): 413-417, 2004.
53. Mazurkiewicz, P., Corporate environmental responsibility: Is a common CSR framework possible? World Bank Discussion Paper [cited 2009 Aug 08]. Available from: [<http://siteresources.worldbank.org/EXTDEVCOM/MENG/Resources/csrframework.pdf>], 2005